

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในส่วนภูมิภาค จำนวน 12 ภาคการศึกษา โดยมุ่งศึกษาการปฏิบัติงานของครูในแต่ละภาคการศึกษาและทุกภาคการศึกษาในเรื่องจำนวนชั่วโมงที่ใ้ในด้านการสอน การบริหาร และการบริการ และเพื่อเปรียบเทียบกัการทำงานด้านการสอน การบริหาร และการบริการของครูในแต่ละภาคการศึกษา ผู้วิจัยได้จำแนกโรงเรียนออกเป็นสองประเภทคือ โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ และวิธีการปฏิบัติกิจงานของครูในแต่ละด้านเป็นจำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยคืออัตราการทำงานของครูในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษาในส่วนภูมิภาค ได้ศึกษาจากแบบรายงานครูปีการศึกษา 2513 และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างโรงเรียน แบบมีวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling) จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ ประเภทละ 42 โรงเรียน จำนวนครูโรงเรียนขนาดเล็ก 696 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 1460 คน ซึ่งจำนวนครูดังกล่าวนี้ประกอบด้วยครูที่ปฏิบัติงานส่วนประเภทคือ งานด้านการสอน การบริหาร และการบริการ จากการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องเพศ อายุ วุฒิ ในแต่ละภาคการศึกษา ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนประชากรที่ดี คือเมื่อพิจารณาในเรื่อง เพศ พบว่าในแต่ละภาคการศึกษาจำนวนครูชายและครูหญิงมีจำนวนใกล้เคียงกัน กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 25 - 44 ปีเป็นส่วนใหญ่ ครูส่วนมากมีวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่ามีจำนวนรองลงมา จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่สุ่มมาได้ในแต่ละภาคการศึกษา มีลักษณะคล้ายคลึงกันและแสดงให้เห็นภาพคุณลักษณะของครูในส่วนภูมิภาค

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ห้ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติพื้นฐานซึ่งได้แก่ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และมัธยฐาน (Median)

ของอัตราการทำงานในด้านการสอน การบริหาร และการบริการ ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดใหญ่ในแต่ละภาคการศึกษา และทุกภาคการศึกษา และผู้วิจัยถือว่า ค่าเฉลี่ยของอัตราการทำงานของครูในทุกภาคการศึกษาเป็นเกณฑ์ปกติ (Norm) สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ค่าเฉลี่ยจำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่ใช้ในด้านการสอน การบริหาร และการบริการ ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ในแต่ละภาคการศึกษา มาเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two - way Classification with Single Observation) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างการปฏิบัติงานของครูทั้งสามด้าน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้พิจารณาใช้เกณฑ์ปกติ (Norm) เป็นหลักในการพิจารณาเปรียบเทียบอัตราการทำงานของครูในแต่ละภาคการศึกษา เพื่อศึกษาว่ามีภาคการศึกษาใดที่ปฏิบัติงานทั้งสามด้านสูงกว่าเกณฑ์ปกติ ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ หรืออยู่ในระดับปานกลางของเกณฑ์ปกติ คืออยู่ในช่วงความเชื่อมั่นเกณฑ์ปกติพอดี

ผลการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยของอัตราการทำงานต่อสัปดาห์ของครูมัธยมศึกษา โรงเรียนรัฐบาล ในส่วนภูมิภาค ในแต่ละภาคการศึกษา ปรากฏผลดังนี้ คือ

1.1 ครูฝ่ายปฏิบัติการในโรงเรียนขนาดเล็กมีอัตราการทำงานในด้านการสอนโดยเฉลี่ย 19.29 ถึง 22.90 ชั่วโมง และโรงเรียนขนาดใหญ่มีอัตราการทำงานในด้านการสอนโดยเฉลี่ย 18.33 ถึง 21.74 ชั่วโมง

1.2 ครูฝ่ายบริหารในโรงเรียนขนาดเล็กทำหน้าที่บริหารโดยเฉลี่ย 14.83 ถึง 20.00 ชั่วโมง และโรงเรียนขนาดใหญ่ครูทำหน้าที่บริหารโดยเฉลี่ย 15.21 ถึง 21.11 ชั่วโมง

1.3 ครูฝ่ายบริการในโรงเรียนขนาดเล็กทำหน้าที่บริการโดยเฉลี่ย 9.50 ถึง 14.25 ชั่วโมง และโรงเรียนขนาดใหญ่ครูทำหน้าที่บริการโดยเฉลี่ย 10.09 ถึง 15.02 ชั่วโมง

2. ค่าเฉลี่ยอัตราการทำงานต่อสัปดาห์ของครูโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษาในส่วนภูมิภาค ทั้ง 12 ภาคการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นเกณฑ์ปกติ (Norm) ปรากฏผลดังนี้

2.1 โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ ครูฝ่ายปฏิบัติการ มีอัตราการทำงานในด้านการสอนโดยเฉลี่ย 20.21 และ 20.05 ชั่วโมง ตามลำดับ

2.2 โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ ครูฝ่ายบริหาร ใช้เวลาในการทำหน้าที่บริหารโดยเฉลี่ย 17.53 ชั่วโมง และ 17.73 ชั่วโมง ตามลำดับ

2.3 โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ ครูฝ่ายบริการทำหน้าที่บริการโดยเฉลี่ย 11.53 ชั่วโมง และ 11.51 ชั่วโมงตามลำดับ

นอกจากนี้ยังพบว่า ครูฝ่ายบริหารและบริการต้องทำหน้าที่การสอนด้วย จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ ครูฝ่ายบริหารต้องทำการสอนโดยเฉลี่ย 10.48 ชั่วโมง และ 10.38 ชั่วโมง ตามลำดับ ครูฝ่ายบริการในโรงเรียนขนาดเล็กต้องทำการสอนโดยเฉลี่ย 17.54 ชั่วโมง และโรงเรียนขนาดใหญ่ต้องทำการสอนโดยเฉลี่ย 14.21 ชั่วโมง

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานในด้านการสอน การบริหาร และบริการต่อสัปดาห์ของการปฏิบัติงานของครูทั้ง 12 ภาคการศึกษา เมื่อแบ่งตามขนาดของโรงเรียนและภาคการศึกษา ผลปรากฏว่า

3.1 ด้านการสอน ครูในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ มีอัตราการทำงานในด้านการสอนไม่แตกต่างกัน และครูในแต่ละภาคการศึกษามีอัตราการทำงานในด้านการสอนไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

3.2 ด้านบริหาร ครูในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ มีอัตราการทำงานในด้านการบริหารไม่แตกต่างกัน และครูในแต่ละภาคการศึกษามีอัตราการทำงานในด้านการบริหาร ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

3.3 ด้านบริการ ครูในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ มีอัตราการทำงานในด้านบริการไม่แตกต่างกัน และครูในแต่ละภาคการศึกษามีอัตราการทำงานในด้านบริการไม่แตกต่างกัน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

4. การเปรียบเทียบอัตราการทำงานในด้านการสอน การบริหาร และการบริการของคณาจารย์ของครูในแต่ละภาคการศึกษาเทียบกับเกณฑ์ปกติ ผลปรากฏว่า

4.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

4.1.1 ด้านการสอน ปรากฏว่ามีอยู่ 6 ภาคการศึกษาที่จำนวนชั่วโมงการสอนของครูสูงกว่าเกณฑ์ปกติ คือ ภาคศึกษา 1 ภาคศึกษา 2 ภาคศึกษา 3 ภาคศึกษา 5 ภาคศึกษา 9 และภาคศึกษา 10 และอีก 4 ภาคการศึกษา คือ ภาคศึกษา 4 ภาคศึกษา 6 ภาคศึกษา 7 และภาคศึกษา 11 ที่ครูมีจำนวนชั่วโมงการสอนต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ส่วนภาคการศึกษ่อื่น ๆ ครูมีชั่วโมงการสอนอยู่ในเกณฑ์ปกติ คือประมาณ 20.21 ชั่วโมง

4.1.2 ด้านบริหาร ปรากฏว่ามีอยู่ 4 ภาคการศึกษาที่จำนวนชั่วโมงทำหน้าที่บริหารของครูสูงกว่าเกณฑ์ปกติ คือภาคศึกษา 4 ภาคศึกษา 5 ภาคศึกษา 7 และภาคศึกษา 11 และมีเพียงภาคการศึกษาเดียวที่มีชั่วโมงการบริหารต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ คือภาคศึกษา 2 สำหรับภาคการศึกษ่อื่น ๆ ครูมีจำนวนชั่วโมงการบริหารอยู่ในเกณฑ์ปกติ คือประมาณ 17.53 ชั่วโมง

4.1.3 ด้านบริการ ปรากฏว่ามีอยู่ 3 ภาคการศึกษาที่จำนวนชั่วโมงทำหน้าที่บริการสูงกว่าเกณฑ์ปกติ คือภาคศึกษา 4 ภาคศึกษา 6 และภาคศึกษา 10 อีก 5 ภาคการศึกษา คือภาคศึกษา 5 ภาคศึกษา 7 ภาคศึกษา 8 ภาคศึกษา 9 และภาคศึกษา 11 ครูมีจำนวนชั่วโมงการบริการต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ส่วนภาคการศึกษ่อื่น ๆ ครูมีจำนวนชั่วโมงการบริการอยู่ในเกณฑ์ปกติ คือประมาณ 11.53 ชั่วโมง

4.2 โรงเรียนขนาดใหญ่

4.2.1 ด้านการสอน ปรากฏว่ามีอยู่ 5 ภาคการศึกษาที่มีจำนวนชั่วโมงการสอนสูงกว่าเกณฑ์ปกติ คือภาคศึกษา 2 ภาคศึกษา 5 ภาคศึกษา 7 ภาคศึกษา 10 และภาคศึกษา 11 และอีก 7 ภาคการศึกษา มีจำนวนชั่วโมงการ

สอนต่ำกว่าปกติ คือ ภาคศึกษา 1 ภาคศึกษา 3 ภาคศึกษา 4 ภาคศึกษา 6 ภาคศึกษา 8 ภาคศึกษา 9 และภาคศึกษา 12 ไม่มีภาคการศึกษาใดที่ครูมีจำนวน ชั่วโมงการสอนอยู่ในเกณฑ์ปกติ คือ 20.05 ชั่วโมง

4.2.2 ด้านบริหาร ปรากฏว่ามีอยู่ 2 ภาคการศึกษา ที่มีจำนวนชั่วโมงทำหน้าที่บริหารสูงกว่าเกณฑ์ปกติ คือ ภาคศึกษา 4 และภาคศึกษา 12 ส่วนอีก 2 ภาคการศึกษา คือ ภาคศึกษา 10 และภาคศึกษา 11 มีจำนวนชั่วโมงทำหน้าที่บริหารต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ส่วนภาคการศึกษาดังอื่น ๆ มีจำนวนชั่วโมงในการทำหน้าที่บริหารอยู่ในเกณฑ์ปกติ คือ 17.73 ชั่วโมง

4.2.3 ด้านการบริการ ปรากฏว่ามีอยู่ 2 ภาคการศึกษา ที่มีจำนวนชั่วโมงทำหน้าที่บริการสูงกว่าเกณฑ์ปกติ คือ ภาคศึกษา 6 และภาคศึกษา 11 ส่วนอีก 9 ภาคการศึกษามีจำนวนชั่วโมงในการทำหน้าที่บริการต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ คือ ภาคศึกษา 1 ภาคศึกษา 2 ภาคศึกษา 3 ภาคศึกษา 4 ภาคศึกษา 5 ภาคศึกษา 7 ภาคศึกษา 9 ภาคศึกษา 10 และภาคศึกษา 12 และมีเพียงภาคการศึกษาเดียวที่มีจำนวนชั่วโมงในการทำหน้าที่บริการอยู่ในเกณฑ์ปกติ คือ 11.51 ชั่วโมง

อภิปรายผล

จากการวิจัยทั้งหมดเป็นที่น่าสังเกตว่า

1. การปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนภูมิภาคในแต่ละภาคการศึกษา ทั้งในด้านการสอน การบริหาร และการบริการ ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีครูมีส่วนทำให้ชั่วโมงการปฏิบัติงานของครูแตกต่างกัน นั่นคือครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในด้านการสอน การบริหาร และการบริการ เท่ากับครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้นในการพิจารณาอัตราค่าจ้างของโรงเรียนเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นอันสัมพันธ์กับเงินเดือน การแต่งตั้งผู้ช่วยครูใหญ่ หรือผู้ช่วยอาจารย์

ใหญ่ และการแต่งตั้งหัวหน้าสายวิชา ตลอดจนอำนาจในการเบิกจ่ายของผู้บริหารโรงเรียน ไม่ควรจะนำขนาดของโรงเรียนมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งในปัจจุบันนี้ อำนาจการจ่ายเงินบำรุงการศึกษาของครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ การแต่งตั้งผู้ช่วยครูใหญ่ หรือ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ได้กำหนดไว้ตามขนาดของโรงเรียน ทำให้โอกาสของครูในการที่จะได้รับพิจารณาในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกัน ทั้ง ๆ ที่การมอบหมายงานและอัตราการทำงาน ไม่ได้แตกต่างกัน บ่อมทำให้เสียกำลังใจ สำหรับครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กได้

2. ในด้านชั่วโมงการสอน โดยเฉลี่ยแล้วพบว่า ครูในสวนภูมิภาคสอนสัปดาห์ละประมาณ 20 ชั่วโมง ซึ่งสูงกว่าผลการวิจัยของ ปัน ริงกิลป¹ ทิพย์วรรณ สุวรรณสว่าง² กองวางแผนการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ³ และนางบุษ สาราภรณ์⁴ และเกณฑ์กรมวิสามัญศึกษาได้กำหนดไว้ คือ ครูสอนวิสามัญ คือ เกณฑ์สอนสัปดาห์ละ 18 ชั่วโมง แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูในสวนภูมิภาคมีจำนวนชั่วโมงการสอนค่อนข้างสูง ทั้งนี้เพราะการวิจัยนี้พิจารณาแต่เฉพาะจำนวนชั่วโมงที่ใส่สอนในห้องเรียนเท่านั้น แต่งานประกอบโยกย้ายอื่น ๆ ของครูยังมีอีกมากมาย เช่นงานประจำในครอบครัวบ้าน การเตรียมการสอน ตลอดจนความประพฤติของนักเรียน ฉะนั้นถ้าครูได้ใช้เวลาในการสอนมากเกินไปแล้ว ก็จะทำให้หงายดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็นงานช่วยส่งเสริมคุณภาพของการเรียน มีเวลาปฏิบัติตนน้อยลง อาจจะเป็นผลให้การเรียนขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้จากการวิจัยพบว่า ฝ่ายบริหาร และฝ่ายบริการ ยังต้องทำหน้าที่สอนด้วย ฉะนั้นกรมวิสามัญ-

¹ ปัน ริงกิลป เรื่องเดิม

² ทิพย์วรรณ สุวรรณสว่าง เรื่องเดิม

³ กองวางแผนการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเดิม

⁴ นางบุษ สาราภรณ์ เรื่องเดิม

ศึกษา ควรจะเพิ่มเจ้าหน้าที่ทางด้านการบริการและด้านบริการบางอย่าง และเพิ่มอัตราเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ไปตามโรงเรียน เพื่อให้ครูแต่ละฝ่ายได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างใดอย่างหนึ่งเต็มที่

3. ในด้านบริหารและบริการ ปรากฏว่า ผู้บริหารคือครูใหญ่ หรืออาจารย์ใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ หรือผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ มีเวลาทำหน้าที่บริหารโดยเฉลี่ยเพียงสัปดาห์ละ 18 ชั่วโมง และฝ่ายบริการมีเวลาทำหน้าที่บริการ โดยเฉลี่ยเพียงสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ จะต้องทำหน้าที่สอนวิชาสามัญอีก อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อคุณภาพของการศึกษาในโรงเรียนได้ ทั้งนี้ เพราะงานทางด้านการบริหาร **เรื่องงานที่จะต้องมีการวางแผนหรือสมควร** และฝ่ายบริการก็เช่นเดียวกัน เพื่อให้งานด้านการบริหารการศึกษาในโรงเรียนมีประสิทธิภาพสูง จึงควรลดจำนวนชั่วโมงการสอนของผู้ที่ทำหน้าที่บริหาร และบริการให้น้อยที่สุดหรือไม่ควรทำการสอนเลย

ข้อ เสนอแนะ

1. **การวิจัยเชิงเิน** การศึกษารูปแบบปฏิบัติงานในหน้าที่เกี่ยวกับอัตราการทำงานในด้านการสอน การบริหาร และบริการ โดยมุ่งที่จะพิจารณาเฉพาะการปฏิบัติงานประจำ คิดเป็นอัตราต่อสัปดาห์ โดยไม่ได้แจกแจงรายละเอียดการปฏิบัติงานของแต่ละคนในแต่ละฝ่าย ฉะนั้นควรจะจัดทำการศึกษาวิจัยการปฏิบัติงานของครูมัธยมศึกษาในส่วนภูมิภาค โดยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับอัตราการทำงานที่เหมาะสมของผู้ที่มีตำแหน่งต่าง ๆ กัน รวมทั้งงานที่ได้รับมอบหมายอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการสอนประจำ และสำรวจปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน

2. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูที่ทำหน้าที่ด้านบริการต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมคุณภาพของการศึกษาต้องทำหน้าที่สอนด้วย จึงอาจจะ เป็นผลกระทบกระเทือนต่อคุณภาพของการศึกษา ฉะนั้น จึงควรที่จะพิจารณาผลอัตราการสอนของผู้ที่ทำหน้าที่ดังกล่าวแล้ว โดยเฉพาะผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำทางการศึกษาในระดับโรงเรียนควรจะ

มีการส่งเสริม หรือให้การอบรมผู้บริหาร เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารโรงเรียน

3. ควรจะมีการทำการวิจัยลักษณะงาน (Job Analysis) ของครูที่ทำหน้าที่บริหารและบริการ เพื่อประโยชน์ในการจัดบุคคลให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่นั้น ๆ

4. ควรพิจารณาเพิ่มอัตราค่าจ้างครู และบรรจุครูออกไปปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาคเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้ เช่น บ้านพัก บริการ และสิทธิพิเศษบางอย่าง เช่น การเพิ่มเบี้ยขากการ การเพิ่มวิทยฐานะ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ครูที่ปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาคมีความพอใจสภาวะในการทำงาน เพื่อขจัดการโอน การย้าย และการลาออก นอกจากนี้ควรมีระเบียบหมุนเวียนการบรรจุครูใหม่เข้าสู่ส่วนภูมิภาค โดยมีกำหนดเวลาปฏิบัติราชการในส่วนภูมิภาค